

from the traditional (analogue) method of learning and teaching to a more digital-advanced model, even in conditions where the use of digital tools was not so widespread. The implementation of the digital model should act as a new "stepping stone" for the success of evidence-based medical education in the future. At the same time, this ongoing crisis has serious consequences on medical training, including their psychological well-being and the impact on their academic trajectory. The urgency and the need to adapt to new circumstances were so-called a springboard for introducing innovation into medical education.

DOI 10.31718/2077–1096.22.3.4.198

УДК 378.147:611.013/018.1

Шепітько В.І., Борута Н.В., Стецук Є.В., Скотаренко Т.А., Левченко О.А.

НАСТАВНИЦТВО НА КАФЕДРІ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ ЯК ГОЛОВНА СКЛАДОВА В СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДОГО ВИКЛАДАЧА

Полтавський державний медичний університет

У статті розглядаються напрями організації методичної роботи наставника з молодими викладачами кафедри гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету як одна із форм фахового навчання, соціальної підтримки та підготовки майбутніх спеціалістів медичної галузі. Звернено увагу на основні умови ефективності навчання наставником молодих викладачів кафедри, зроблено акцент, що саме наставництво є двостороннім процесом, коли наставник передає професійні знання, власний досвід, вміння і навички, які дозволять швидко адаптуватися молодому викладачу. З'ясовано, що наставництво є кадровою технологією кафедр медичних вузів, яка дозволяє здійснити безперервний професійний розвиток молодих викладачів. Нагальна потреба в наставництві постає сьогодні особливо гостро, оскільки швидкі зміни у системі вищої медичної освіти та їх метаморфози саме в організаційних процесах та освітньому середовищі вимагають від викладачів миттєвої реакції. Наставництво на кафедри гістології, цитології та ембріології дозволяє поєднати професійний розвиток, комплексний підхід до кожного молодого науково-педагогічного працівника. Обговорення реалізації програми наставництва на кафедри гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету - найважливіша умова в професійному становленні молодого викладача, у підвищенні власної педагогічної майстерності, воно значуще і в професійній орієнтації студентів-медиків. Наставництво сьогодні – це не популярний тренд, а усвідомлена необхідність, що свідчить про безцінність соціально-педагогічного впливу висококваліфікованих наставників на молодих викладачів, які забезпечують злагодженість між теоретичною і практичною підготовкою майбутніх спеціалістів.

Ключові слова: кафедра гістології, цитології та ембріології, наставництво, молодий викладач.

Вступ

Сучасний технічний прогрес змінює у закладах вищої освіти підходи до організації й проведення практичних та лекційних занять, урізноманітнює їх змістове й методичне наповнення. В результаті такого прогресу сучасне суспільство потребує науково-педагогічних працівників нової генерації з інноваційним типом мислення.

Для вирішення цих питань передбачається впровадження в освітню практику особистісно зорієнтованого підходу, який передбачає підготовку досвідченого фахового молодого викладача, який має виступати не лише джерелом знань і суб'єктом контролю, а організатором самостійної активної пізнавальної діяльності студентів, бути їхнім консультантом і помічником.

Одним із пріоритетних напрямків підготовки майбутніх висококваліфікованих науково-педагогічних працівників у вищих навчальних закладах України є орієнтація на інноваційно-компетентнісний підхід, вироблення компетентності педагога-наставника. Такий напрямок підготовки призводить до вирішення таких завдань, а саме:

- підвищення рівня кваліфікації науково-педагогічних працівників;
- забезпечує успішне навчання кожного студента;
- створює матеріально-технічні і психолого-педагогічні умови в освітній організації;
- залучення успішних взаємовідносин у педагогічному колективі [1, 2].

Рівень та якість підготовки випускників Полтавського державного медичного університету, насамперед, залежать від рівня компетентності його науково-педагогічних працівників, які безпосередньо займаються навчальною, науковою та виховною діяльністю. Їх професіоналізм визначається не тільки сукупністю знань, умінь і навичок, а ще й особистісними якостями, які відповідають профілізації викладацької діяльності. Пріоритетною складовою у професійній підготовці є постійна зацікавленість викладача-початківця у його професійному вдосконаленні, враховуючи його спеціалізацію.

Важливу роль у системі підготовки молодого викладача відіграє саме педагогічна практика, в процесі якої закріплюються знання, методики

викладання, які були отримані під керівництвом наставника. В процесі науково-педагогічної роботи в них формуються і розвиваються навички та вміння творчо працювати, проводити психолого-педагогічні спостереження, різноманітні заняття та вести пізнавально-виховну роботу серед студентства.

Мета роботи

Розкриття сутності наставництва на кафедрі гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету.

Виклад основного матеріалу

Реалізація програми наставництва на кафедрі гістології, цитології та ембріології здійснюється на підставі положення про функціонування інституту наставництва в Полтавському державному медичному університеті, згідно якого наставництво – необхідна складова програми професійної адаптації молодих викладачів в університеті для прискорення залучення їх у трудовий процес з урахуванням їхніх індивідуальних схильностей [4].

Наставництво на кафедрі передбачає:

- надання допомоги молодим викладачам у їхньому професійному рості та становленні, яке сприятиме формуванню компетентного кадрового потенціалу навчального закладу;
- якісного виконання покладених на нього обов'язків;
- адаптацію до корпоративної культури та правил поведінки в університеті;
- формуванню педагогічної майстерності та постійного професійного пошуку.

Наставництво є складовою частиною професійної й психологічної підготовки молодих викладачів і у визначенні змісту роботи послугується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», Статутом Університету, а також Положенням про організацію освітнього процесу в ПДМУ і цим Положенням [3].

В останні роки проблема підготовки молодих викладачів нашої кафедри набуває особливої уваги – це пов'язано з інтенсивним омолодженням педагогічного колективу. Сьогодні молоді викладачі кафедри складають 50% від штату науково-педагогічного колективу.

Також потрібно враховувати специфіку викладання нашої дисципліни, оскільки на практичних заняттях викладачі кафедри інтенсивно використовують технічні засоби, які допомагають у візуалізації гістологічних мікропрепаратів, тому молодий викладач-початківець практично не здатний самостійно оволодіти цими засобами одразу.

Тому на нашій кафедрі існує необхідна традиція закріплення за молодими викладачами досвідчених педагогів-наставників, які призначаються їм ще на етапі підготовки першого про-

бного заняття. Тривалість співпраці наставника з молодим викладачем при цьому не обмежується рамками одного - двох навчальних років. З досвіду слід зазначити, що така взаємодія продовжується і довше, при цьому змінюються лише обсяги та інтенсивність їхньої співпраці.

Під керівництвом завідувача кафедри, який виконує обов'язки наставника, у молодих викладачів відбувається формування особистості майбутнього професійного науково-педагогічного працівника, закріплюються за ним ідейні позиції і переконання, а також здійснюється трудове виховання. Наставник при цьому постійно допомагає молодому викладачу:

- в оформленні кафедральної документації;
- під час підготовки до практичних занять;
- в організації гурткової, дослідницької та пошукової роботи;
- підготовці роздаткового матеріалу, наочних посібників;
- підборі методичної літератури з метою самоосвіти;
- складанні й затвердженні індивідуального плану роботи науково-педагогічного (педагогічного) працівника кафедри;
- в підготовці до підвищення кваліфікації [3].

Окрім того наставник кафедри деталізовано ознайомлює молодого викладача зі структурою та змістом навчальної дисципліни, її навчально-методичним забезпеченням і всією навчально-матеріально-технічною базою кафедри, які активно застосовуються на практичних заняттях.

Підготовка висококваліфікованих спеціалістів-медиків в значній мірі визначається рівнем викладання фундаментальних наук медико-біологічного профілю, що є основою вищої медичної освіти. Тому, викладачі кафедри мають не тільки надавати студентам сучасну інформацію про мікроскопічну будову організму, а й навчити студента добувати нові, необхідні йому знання по навчальній дисципліні та формувати навчально-пізнавальну діяльність у них. Під час навчання на нашій кафедрі, студенти повинні отримати ряд практичних навичок, а саме:

- закріпити знання користування з мікроскопом;
- ознайомитися з технікою виготовлення гістологічних препаратів;
- отримати навички вирішення типових задач;
- набути вміння визначати та «читати» гістологічні препарати та електронограми.

Тому, викладачі кафедри повинні мати професійний досвід викладання з метою створення таких умов співпраці на практичному занятті, щоб студенти працювали з задоволенням і максимально проявляли свої знання, здібності та можливості.

Для організації такого рівня навчального процесу необхідна організація наставництва для молодих викладачів, оскільки в результаті такої

співпраці, молодий викладач набуває безцінного науково-педагогічного досвіду, який отримує в процесі вивчення дисципліни, під час підготовки та проведення практичних занять, набуває педагогічного досвіду шляхом відвідування занять наставника та активно приймає участі в «житті» кафедри [4, 5].

В результаті успішної дії програми інституту наставництва, молодий викладач на кафедрі гістології, цитології та ембріології отримує методичну допомогу для його ж професійного росту. Саме специфіка педагогічної діяльності полягає в тому, що основним знаряддям праці викладача є його власна персона – особистість, яка й визначає результативність науково-практичної педагогічної роботи [5].

Головною складовою процесу підвищення якості роботи молодого викладача кафедри є саме успішне наставництво, яке сприяє розв'язанню складних і багатогранних завдань, від яких значною мірою залежать ефективність його педагогічної праці, якість навчально-виховного процесу всього трудового колективу кафедри гістології, цитології та ембріології [4, 5].

Таким чином, одним з інструментів побудови професійних, суб'єктивних, міжособистісних відносин на кафедрі гістології, цитології та ембріології є наставництво, яке передбачає систематичну індивідуальну роботу досвідченого науково-педагогічного працівника, в ролі якого є завідувач кафедри, над розвитком у молодого викладача необхідних практичних навичок, знань і вмінь при вивченні дисципліни та при її викладанні.

Реалізація принципів наставництва на кафедрі трактується як психолого-педагогічний ресурс підвищення ефективності освітньої діяльності, що забезпечує професійне зростання молодих викладачів, підвищує їх якість освіти, створює на кафедрі психолого-педагогічні умови, що передбачають успішні взаємовідносини в трудовому колективі.

Література

1. Zembicka MV. Suchasni tendenciji v organizaciji nastavnictva u sistemi srednjoj osviti SShA [Modern trends in the organization of mentoring in the secondary education system of the United States]. Mizhvuzivskij zbirnik "Komp'yuterno-integrovani tehnologiji: osvita, nauka, virobnictvo"; 2011; Luck. p.15-21. (Ukrainian).
2. Milyejko OO. Nastavnictvo yak strategiya pokrashennya yakosti vkladannya v umovah Novoyi ukrayinskoyi shkoli: Metodichni rekomendaciyi [Mentoring as a strategy for improving the quality of teaching in the conditions of the New Ukrainian School: Methodological recommendations]. Mikolayiv: OIPPO; 2019. 32 p. (Ukrainian).
3. Polozhennya pro funkcionuvannya institutu nastavnictva v Poltavskomu derzhavnomu medichnomu universiteti [Regulations on the functioning of the mentoring institute at the Poltava State Medical University]. Nakaz № 494 vid 02.09.2021 g.
4. Shepitko VI, Boruta NV, Stecuk YeV [ta in]. Realizaciya programi nastavnictva na kafedri gistologiyi, citologiyi ta embriologiyi [Implementation of the mentoring program at the Department of Histology, Cytology and Embryology]. Materiali 4-toi Mizhnarodnoyi naukovopraktychnoyi internet-konferenciyi «Suchasni tendenciyi ta konceptualni shlyahi rozvitku osviti i pedagogiki». Kiyiv, 19 travnya 2021 g. p. 89-93. (Ukrainian).
5. Shepitko VI, Boruta NV, Stecuk YeV [ta in]. Nastavnictvo yak skladova procesu pidvishennya yakosti roboti molodogo specialista na kafedri gistologiyi, citologiyi ta embriologiyi [Mentoring as a component of the process of improving the quality of work of a young specialist at the Department of Histology, Cytology and Embryology]. 9-ta Mizhnarodna naukovopraktychna konferenciya «Suchasni naukovy doslidzhennya: dosyagnennya, innovaciyi ta perspektivi rozvitku». Berlin, 20-22 lyutogo 2022 g. p. 265-270. (Ukrainian).

Summary

MENTORSHIP AT THE DEPARTMENT OF HISTOLOGY, CYTOLOGY AND EMBRYOLOGY AS A MAIN COMPONENT IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF YOUNG LECTURERS

Shepitko V.I., Boruta N.V., Stetsuk E.V., Skotarenko T.A., Levchenko O.A.

Key words: department of histology, cytology and embryology, mentoring, young LECTURERS

The article elucidates the directions of the guidance provided by experienced mentors to young lecturers at the Department of Histology, Cytology and Embryology of the Poltava State Medical University as one of the forms of professional training, social support and training of future specialists in the medical field. Special attention is paid to the main conditions for the effectiveness of mentorship; it has been emphasized that mentoring itself is a two-way process, when the mentor transfers professional knowledge, personal experience, skills and abilities that will allow the young teachers to adapt quickly. It has been found that mentoring is a personnel technology of departments of medical universities that enables continuous professional development of young lecturers and instructors. The urgent need for mentoring appears especially acute today, as rapid changes in the system of higher medical education and their introduction in organizational processes and the educational environment require an immediate response from teaching staff. Mentoring at the department of Histology, cytology, and embryology combines the professional development and a comprehensive approach to each young scientific and pedagogical worker. Discussion on the implementation of the mentoring program at the department of Histology, cytology and embryology of the Poltava State Medical University is the most important condition in the professional development of young educators, in improving pedagogical skills; it is also significant in the professional orientation of medical students. Mentoring today is not a popular trend, but a conscious necessity, which has proven the invaluable social and pedagogical influence of highly qualified mentors on young educators who ensure consistency between theoretical and practical training of future healthcare professionals.